

Teresa Żebrowska

Spotkania i dialogi edukacyjne ze sztuką : o zabawie

Pedagogika Przedszkolna i Wczesnoszkolna nr 1 (3), 206-223

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Spotkania i dialogi edukacyjne ze sztuką — o zabawie

Patrząc,
widzę ręce, oczy, nuty i instrumenty.
Wyobrażam sobie, że jestem wśród nich
i bawię się z nimi w najróżniejsze zabawy.
Czuję bardzo duże niepozbierane zjawiska wyobraźni,
która jest nieograniczona i nigdy nienasycona.
Całe życie jest obrazem, obrazem wyobraźni i marzenia,
obrazem życia, woli i spełnienia...
Janusz Loos, lat 10 (autorski program Lekcji Twórczości)
Joan Miró „Karnawał Arlekina”

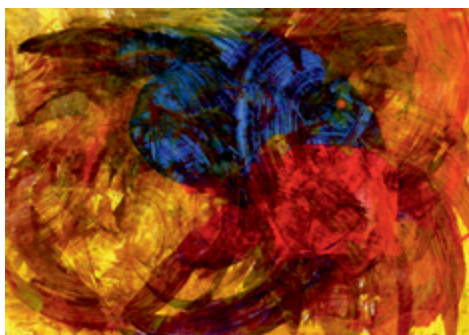
„Weźmy słowo *dada* — powiedział Richard Huelsenbeck — ono jest jakby stworzone do naszych celów. Pierwszy dźwięk dziecka. Wyraża to, co prymitywne, zaczynane od zera, nowe w naszej sztuce”. „Ta nazwa nie znaczy nic i nie pragnie nic znaczyć” — pisał Georges Ribemont-Dessaignes. „Jest stanem umysłu” — twierdził André Breton. *DADA* — tak francuskie dzieci zdrobniale nazywają drewnianą zabawkę, *da, da* to w języku rumuńskim „tak, tak”. W Europie artyści nurtu dadaistycznego koncentrowali się wokół poety Tristana Tzary, malarza Hansa Arpa i autora fonetycznych wierszy, współtwórcy zuryckiego ruchu Hugo Balla. Drugim ośrodkiem tego ruchu był Paryż i grupa krytyków sztuki, pisarzy, eselistów, poetów eksperymentujących z pismem automatycznym, z André Bretonem, Louisem Aragonem i Paulem Éluardem na czele. W USA twórcy zgrupowani byli wokół francuskich malarzy: autora *Fontanny* Marcela Duchampa i nieustannie poszukującego nowych wyzwań Francisa Picabii oraz amerykańskiego fotografa i reżysera Mana Raya. Dadaizm był międzynarodowym ruchem artystyczno-literackim w sztuce XX w., kwestionującym powszechnie przyjęte wzorce i wartości estetyczne. Jego członkowie nie wypracowali jednolitego stylu i nie wykształcili zharmonizowanego, koherentnego programu. Konsolidacja obejmowała: wspólną postawę, negację uznanych wartości, dowolność artystycznego wyrazu, swobodę twórczą, odrzucającą istniejące kanony i akademickie rozumienie sztuki, oraz zerwanie z wszelkimi konwencjami. Dzięki dokonanej przez artystę selekcji do rangi dzieła sztuki wyniesione zostały zwykle, pospolite przedmioty, którym ofiarowano nowe życie w konstruowanych przestrzennie obiektach czy będących dziełem przypadku reliefowych i płaskościznowych wytworach. Dadaści sporadycznie wykorzystywali tradycyjne techniki plastyczne, przypisywane od wieków malar-

stwu, grafice czy rzeźbie w ich czystej postaci. Negowali konwencjonalne środki wyrazu i tradycyjne gatunki. Cechą szczególną w wytworów dadaistycznych było komasowanie, mieszanie, łączenie różnych elementów, tworzyw i technik w ramach jednej kompozycji. W malarstwie czy rzeźbie realizowali się w zapożyczonych od kubistów różnorodnych układach kolażu, rozpowszechnili technikę fotomontażu, czyli „fotobrazy”, uzyskiwane przez sfotografowanie kompozycji wykorzystującej nałożone na siebie odbitki fotograficzne, wydruki, ilustracje czy reprodukcje innych dzieł, stosowali przypadkowo wynalezioną technikę rayogramu oraz aerografu, która pozwalała na uzyskanie szerokiej palety odcieni i tonacji kolorystycznych z zastosowaniem delikatnego rozprysku farby na płaszczyźnie płótna. Ponadto tworzyli przestrzenne *ready mades*, np.: suszarkę do butelek, wieszak na kapelusze, szufłę do śniegu i najsłynniejszą *Fontannę*, oraz półprzestrzenne *assemblage*, obiekty powstałe z przekonania o wyjątkowych wartościach wyrazowych zwykłych przedmiotów, elementów codzienności i bezużytecznych fragmentów rzeczy. Ponadwymiarowy charakter dzieł, oparty na dążeniu do absolutnej wolności twórczej, operowanie językiem wymykającym się tradycyjnym klasyfikacjom i ocenom, brak zasad formalnych, tematycznych i kolorystycznych, absurd, dowcip, a przede wszystkim z a b a w a — to cechy sztuki dadaistycznej, ale też samorodnej, niepowtarzalnej, nowatorskiej i wolnej od akademizmu sztuki dziecka.

Podstawowym celem edukacji przez sztukę jest wspieranie twórczego rozwoju dziecka, stymulowanie wrażliwości plastycznej, aktywizowanie dyspozycji kreatywnych, świadomości estetycznej i percepcyjnej, pomoc w odkrywaniu zdolności twórczych oraz zapewnienie dzieciom przestrzeni do stawiania pytań, wolności wyrażania opinii i dyskusji o sztuce. Proponowane techniki plastyczne obok dyskretnie przekazywanych treści edukacyjnych noszą w sobie symptomy zabawy, budzą ciekawość poznawczą dzieci oraz zachęcają do twórczego działania. Uzupełnione o elementy interaktywne, nastawione na bezpośredni kontakt z odbiorcą, dążą do przekazania wiedzy dziecku w jak najprostszym i najatrakcyjniejszym sposób. Dadaistyczne malarstwo i rysunkowe techniki automatyczne: dekalkomania, frotáže, zabawa z kleksem, linią, punktem, plamą barwną, formą, techniki „recyklingu” uwrażliwiają dzieci na otaczający świat, pozwalają zrozumieć sens działań związanych z ekologią, wpływają na oryginalność ich wypowiedzi twórczych, rozwijają kreatywność i sprawność manualną, dają pole nieskrępowanej wyobraźni, wzbogacają obrazowość autorskiego języka plastyki i stymulują chęć eksperymentowania podczas procesu twórczego. Dzieci, które często malują, rysują czy wycinają, z większą wprawą wykonują precyzyjne czynności, szybciej opanowują sztukę pisaną, co ułatwia im osiągnięcie sukcesów szkolnych, i — jak dadaści — w imię swobody wypowiedzi każdego dnia przesuwają granice sztuki.

Teresa Żebrowska

Autorkami prac plastycznych są studentki III roku pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej

Urszula Kowalik

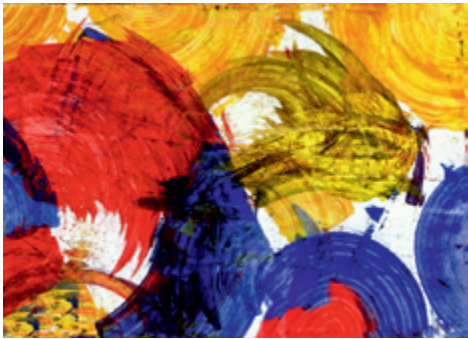
Marta Kopij

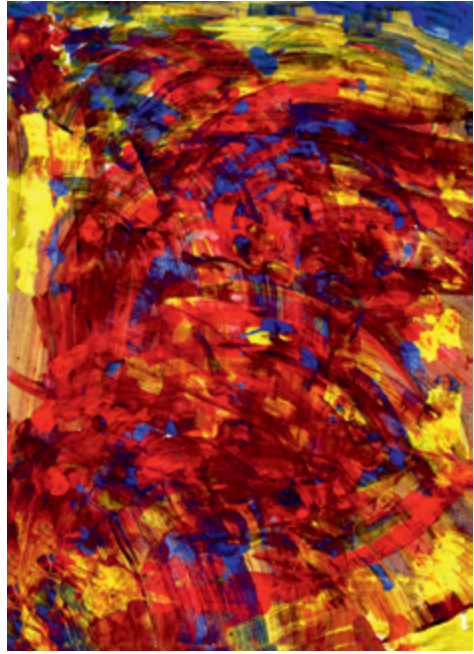
Monika Żmuda

Sylwia Greszta

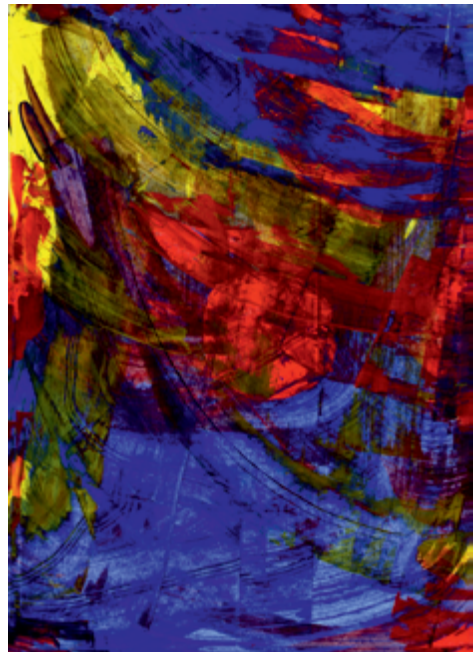
Iwona Krzyżanowska

Anna Walkowicz

Angelika Kosiba

Magdalena Cudzich

Barbara Kleszcz

Ilona Romńczyk

Małgorzata Pietruszka

Katarzyna Bies

Aleksandra Dudek

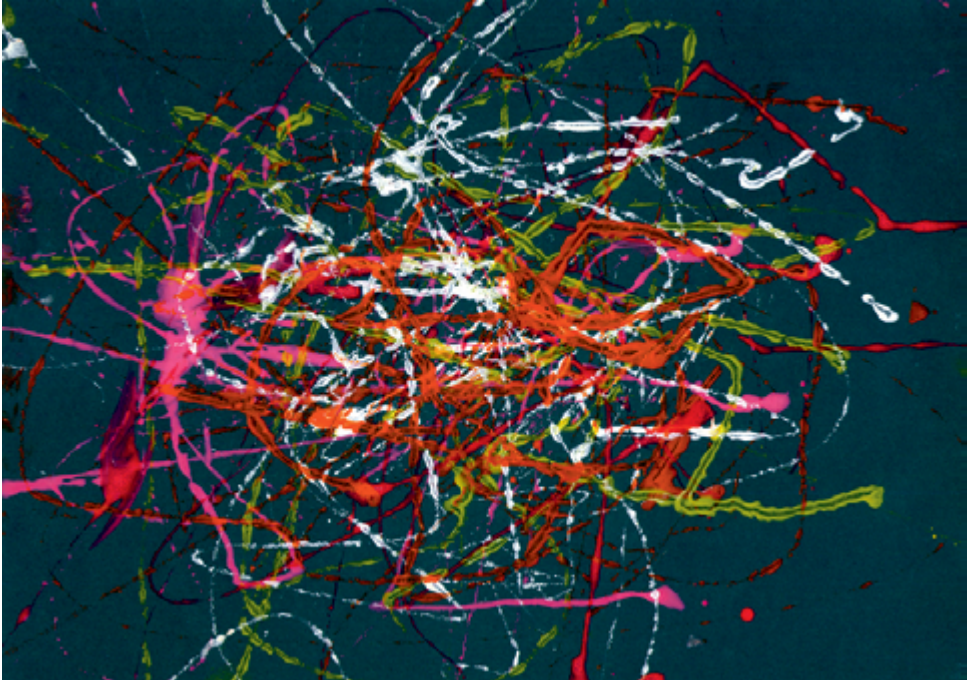
Joanna Cyrus

Kamila Zawada

Katarzyna Gaborek

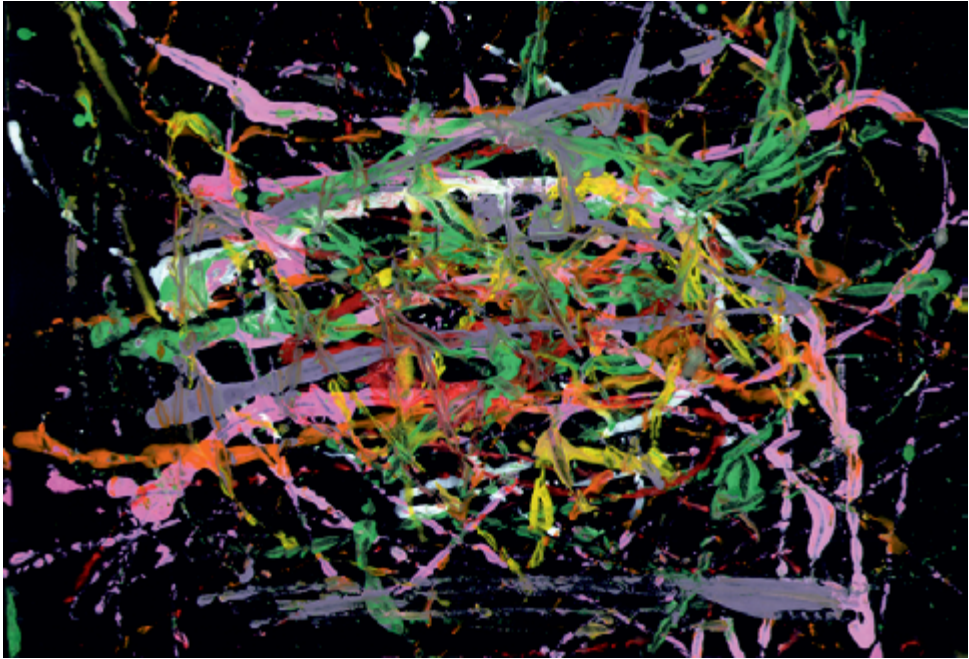
Aleksandra Dudek

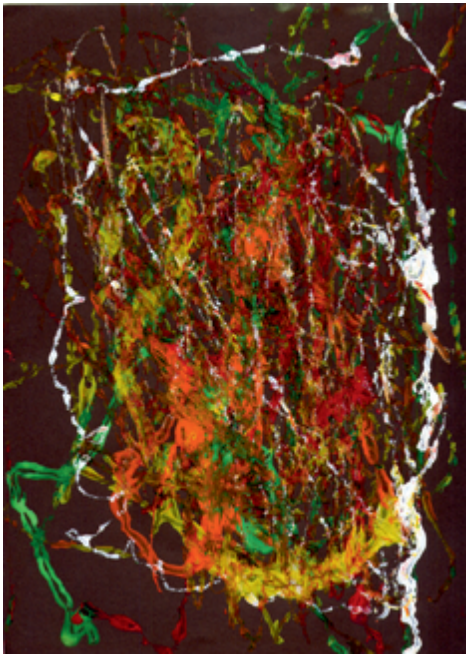
Ilona Romańczyk

Małgorzata Pietrusza

Natalia Starzak

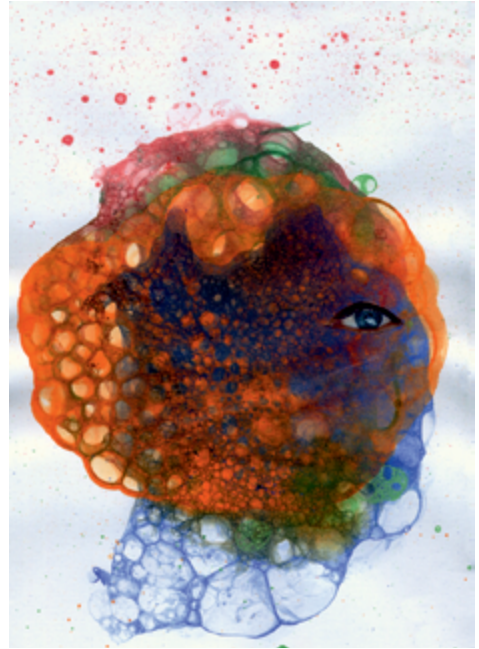
Monika Żmuda

Katarzyna Bies

Ewa Bujak

Agnieszka Fajdek

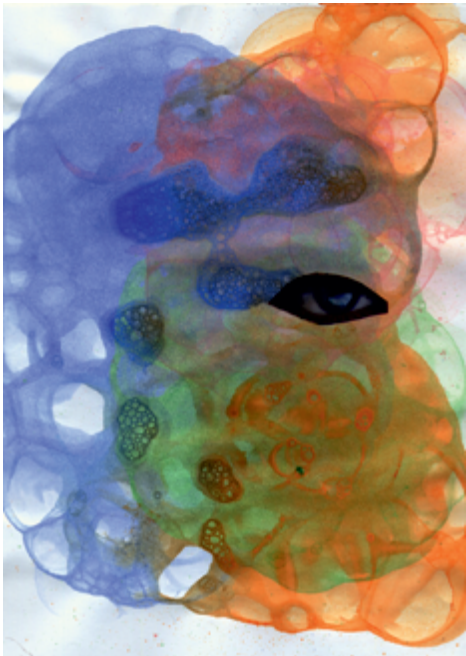
Izabela Gąsior

Magdalena Cudzich

Urszula Kowalik

Katarzyna Gaborek

Natalia Zych

Justyna Nowak

Urszula Kowalik

Klaudyna Szczepanek

Magdalena Cudzich

Monika Żmuda

Agnieszka Fajdek

Magdalena Zontek

Anna Gruszowska

Ewa Bujak

Małgorzata Pietrusza

Joanna Bardo

Angelika Kosiba

Małgorzata Pietrusza

Natalia Zych

Sylwia Greszta

Iwona Krzyżanowska

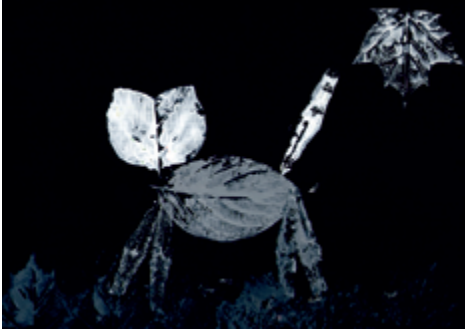
Katarzyna Martyna

Magdalena Zontek

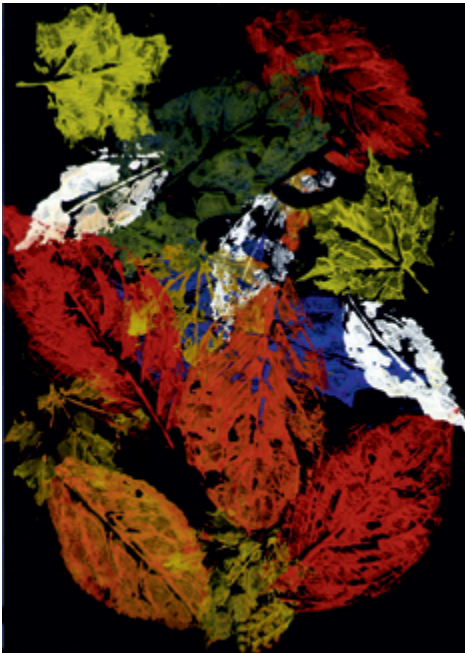
Natalia Starzak

Aleksandra Dudek

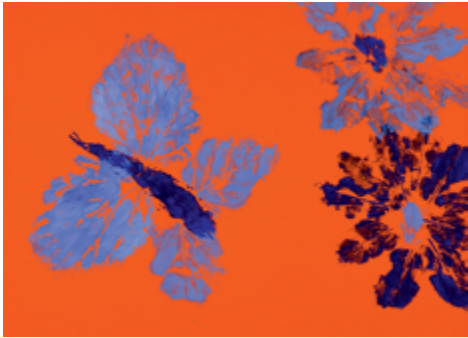
Izabela Gąsior

Katarzyna Sobczyk

Joanna Bardo

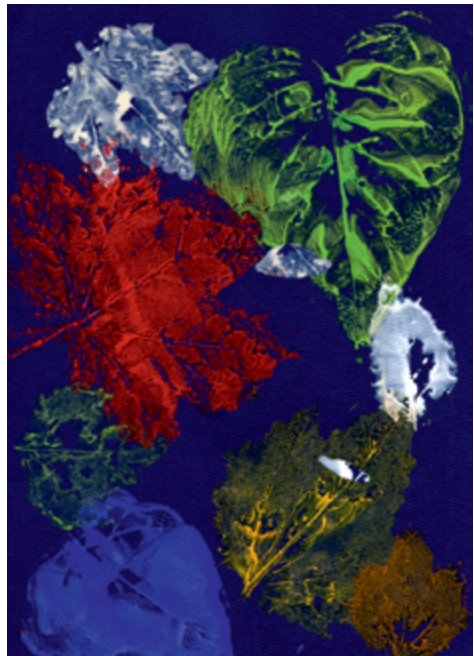
Ewelina Olesek

Kamila Zawada

Katarzyna Bies

Anna Walkowicz